

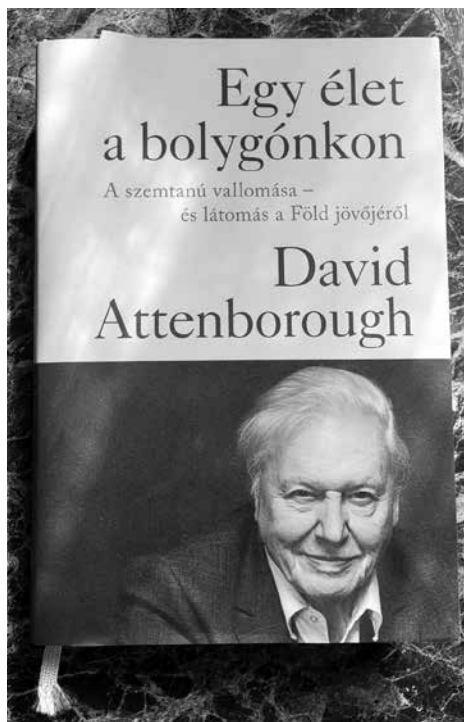
Amiért az unokáink hálásak lesznek

Egy élet a bolygónkon

Egy ős hajú titán letűnt korokra jellemző precizitással megírt könyve kellett ahhoz, hogy friss szemléletet és új reményt hozzon a negatívumok fásultságában közel másfél évtizede hibernáló természetvédelmi mozgalomba – világszerte. David Attenborough *Egy élet a bolygónkon. A szemtanú vallomása – és látomás a Föld jövőjéről* című kötete nemcsak rámutat az emberi társadalmat és a vadvilágot érintő legégetőbb problémákra, hanem konkrét cselekvési tervet is javasol a természeti világ visszaállítására.

Függetlenül attól, hogy az emberiség megfogadja-e a könyvben foglalt tanácsokat, ezzel megmentve önmagát egy lehetséges nagyon sötét jövőtől, az utókor nagy eséllyel évszázadunk egyik legfontosabb kiadványaként fogja számontartani ezt a kötetet.

Akit egy kicsit is foglalkoztat a környezetvédelem, az utóbbi tizenöt évben nemigen tehetett mást, mint hogy rémülten kapkodta a fejét, amint a megjelenő tanulmányok sorra tárták fel az emberi tevékenység káros hatásainak újabb és újabb, rémisztő szeleteit: fajkihálások, olvadó jégsapka az Északi-sarkon, lenyelt műanyag daraboktól elpusztult vándormadarak, csontig lesóványodott jegesmedvék, higannyal szennyezett tengeri halak, az ipari állattenyésztés borzalmai, a

A figyelemfelkeltő kötet

műtrágyázás nyomán terméketlenülé vált termőföld, ózonlyuk, klímaváltozás, bulldózereket pusztá kézzel csapkodó orangutánok a kiirtott esőerdők helyén, és még sorolhatnánk. Bár eddig is léteztek elképzelések arról, hogy min kellene változtatni, ezek többnyire elméleti lehetőségek voltak, és akkora nemzetközi összefogást igényeltek, hogy egyetlen realista ember sem tartotta megvalósíthatónak őket.

Ez a kilátástalanság lehetett az egyik oka annak, hogy a környezetvédők jellemzően szomorúak is voltak az utóbbi évtizedben. És talán ez magyarázza meg azt is, hogy miért kapták fel milliók lelkesen a fejüket, amikor az emberiség nagy természettudományi tanítója, a veterán természetfilmes David Attenborough új könyvének beharangozó videójában öreg szemével egyenesen a kamerába nézett és azt ígérte: „Elmondom önöknek, hogy mi a gond a világgunkkal, és elmondom azt is, hogy ha azonnal cselekszünk, hogyan hozhatunk helyre mindent.”

A könyv három fejezetre oszlik. Az első részben a kilencvenes évei derekán járó Attenborough a saját életpályáján keresztül azt írja le, hogyan változott meg a természeti világ az elmúlt száz év alatt. A második részben tudományos becslések alapján előrevetíti a következő évszázad társadalmi és természeti eseményeit, vagyis hogy milyen jövő vár a világra, ha mindent a most megszokott ütemben és módszerekkel folytat az emberiség. Mondanunk sem kell: tragikus eseményekről, kataklizmákról van szó, melyeket mégsem a fantázia segítségével, hanem az ok-okozati összefüggések tudományos feltárásával, valamint statisztikai adatokkal jelez előre a szerző. A könyv harmadik és talán legjelentősebb részében a beharangozóban ígértékhez híven leírja, hogy egyéni és társadalmi szinten milyen változásokat kell végbevinni ahhoz, hogy a nem kívánt eseményeket megelőzhesse az emberiség. Ezt a részt az teszi kiemelkedővé, hogy nem elméleti megoldásokat tárgyal benne, hanem olyan jó gyakorlati példákat mutat be, amelyeket a világ egyes országaiban már sikeresen alkalmaznak,

és amelyeknek tudományosan mérhető, számszerűsíthető eredményeik vannak. Kistérségi megoldásokat, melyeket nemzetközi szinten is gyakorlatba lehet ültetni.

A kötet három része közül talán az első a „legattenboroughsabb”. Ebben korábbi könyveiből ismert sajátos stílusában rácsodálkoztatja az olvasót a természeti világ szépségeire, rámutatva a különböző fajok együttélésének rejtett összefüggéseire és arra a fejlődési folyamatra, mely lehetővé tette a biodiverzitás páratlan burjánzását a Földön – vagyis a holocénként ismert földtörténeti kor kialakulására, melynek ő maga és mi, az olvasók is részesei és haszonélvezői vagyunk. Rámutat arra is, hogy ez az áldásos földtörténeti állapot sokkal sérülékenyebb, mint ahogy azt a tudósok korábban gondolták – a légköri szén-dioxid-szint változása, az átlaghőmérséklet 1,5 fokkal való növekedése könnyen kibillentheti, már ki is billentette a rendszert az egyensúlyából.

Ha ez a tendencia folytatódik, akkor az a könyv második fejezetében taglalt, rémképszerű eseményekhez vezet: a 2030-as évekre kiszárad az Amazonas-medence, a '40-es évekre a jégsapkák és a permafroszt felolvadása visszafordíthatatlanul felgyorsítja a folyamatot, az '50-es évekre az elsavasodott óceánokban összeomlik a kereskedelmi halászat, a '80-as évekre a szárazföldi élelmiszer-termelés válságba kerül, a XXII. század elején pedig globális válság jelentkezik kényszerű népvándorlással és a még élhető területekért folytatott háborúkkal.

Mindez azonban még koránt sincs kőbe vésve – a folyamat nemcsak megállítható, hanem vissza is fordítható.

Saját életpályáját végigtekintve mutatja fel a szerző a környezetben végbement változást

A sötét második fejezet után hihetetlenül pozitív befejező rész következik, melyből kiderül: kisebb közösségek a világ különböző pontjain már elképesztő eredményeket értek el a köztudatban kevésbé ismert módszerekkel, s ezek nemzetközi szinten is foganatosíthatók. Részletesen az olvasók elé is tárja őket új könyvében Attenborough, reményt és cselekvési tervet adva az emberiségnek.

A könyv nagyságát az is jelzi, hogy a megjelenése óta eltelt rövid idő alatt új természetvédelmi trendek tucatjait inspirálta, és hatására Vilmos angol

herceg megalapította minden idők legambiciózusabb természetvédelmi díját, az Earthshot-díjat. Ez évente egymillió fonttal jutalmazza azokat a kezdeményezéseket, melyek kulcsfontosságú javulást érnek el a Föld tűrőképességét jelző tudományos diagram felosztásának megfelelő területeken. S bár ez önmagában nem váltja meg a világot, az *Egy élet a bolygónkon* olyan könyv, amit minden embernek el kellene olvasnia, és szaktól függetlenül helyet érdemelne az iskolák, egyetemek tananyagában.

Szombati-Gille Tamás

